

MUHASEBE EĞİTİMİNDE UZAKTAN ÖĞRETİM VE E- ÖĞRENME

Araş. Gör. Tuğba UÇMA *

Mehmet BEYCAN **

ÖZET

Muhasebe bilimi, hem uygulamalı hem de bilgiyi üreten bir bilim olması nedeniyle, küreselleşme olgusundan ve bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan devrim niteliğindeki gelişmelerden bağımsız olarak düşünülemez. Mevzuattaki, muhasebe standartlarındaki, ekonomideki, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki değişimler/gelişmeler muhasebe mesleğini ve muhasebe bilgi sistemini doğrudan etkilemekte; dolayısıyla da muhasebe mesleği değişime ayak uyduran kişileri arar duruma gelmektedir.

Bu kişilerin yetiştirilmesi de ancak bilgi ve iletişim teknolojilerinin ve bunlara ilişkin sistemlerin geliştirildiği ve uygulandığı muhasebe eğitimi veren platformlara gerekli alt yapıların oluşturulması ile mümkün olabilmektedir. Bu çerçevede, bilgi çağına temel bilgi ve iletişim araçlarından web tabanlı interaktif e-öğrenme sistemlerinin muhasebe eğitiminde kullanımının nasıl olması gerektiği üzerinde durulması gerekmektedir. Dahası bu şekilde verilen muhasebe eğitimlerinin sürekli eğitim uygulamalarına dönüştürülmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, E-Öğrenme, Uzaktan Eğitim

JEL Sınıflandırması: A20, M41

* Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme A.B.D., Doktora Öğrencisi, ucmatugba@hotmail.com

* Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme A.B.D., Doktora Öğrencisi, T. Vakıflar Bankası T.A.O. Ege Bölge İstihbarat Müdürlüğü, Mali Analist, mehmetbeycan@hotmail.com

ABSTRACT**“DISTANCE LEARNING AND E-LEARNING IN ACCOUNTING EDUCATION”**

As the science of accounting is a science both producing the information and applied, it can be not be considered independent from the concept of globalization and the revolutionary changes taking place in information and communication technologies. Advancements and changes in regulations, accounting standards, economy, information and communication technologies directly affect profession of accounting and accounting information system; accordingly, the profession of accounting has come to look for the people who can catch up with these changes and advancements. Education of such people can only be rendered possible with the establishment of sufficient infrastructure in platforms where information and communication technologies and related systems are effectively developed and in use. In this regard, it seems to be important to investigate how web-based interactive e-learning systems, one of the basic information and communication tools of the information age, can be used in accounting education. Moreover, the accounting education provided in this way should be turned into life long learning applications.

Key Words: Accounting Education, E-Learning, Distance Learning

1. GİRİŞ

Küreselleşme ve bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmeler bilgiye ihtiyaç duyan bir toplumsal yapıyı ortaya çıkarmıştır. İhtiyaca konu olan her unsur ekonomi bilimleri açısından inceleme konusu olabilmektedir. Bilgi, toplumdaki kimi unsurlar açısından “üretim faktörü” olarak kabul edilmiş ve ekonomi anlayışı da bu bağlamda bir dönüşüm içine girmiştir. Yeni ekonomi (New Economy) olarak da karşımıza çıkan bu yeni anlayış içinde temel dinamik, başta internet olmak üzere bilgi teknolojileri olmuştur. Bu elektronik iktisadi dönüşüm süreci, dünyada “e-dönüşüm” akımını da beraberinde getirmiştir.

Ekonomideki karar birimleri; devlet, firma ve hane halkı olarak sıralanmaktadır. Söz konusu elektronik iktisadi dönüşüm süreci yani e-dönüşüm; kamu otoritesinde “e-devlet” yapılanmasını, firmalarda “e-ticaret” sistemini ve bireylerde de ihtiyaçlarının çabuk ve kaliteli karşılanması yönünde

hizmet beklentilerini ortaya çıkarmıştır. İşte burada her ekonomik birimin “Yeni Ekonomi” çağında bilgiye ulaşabilmesinin ancak hızlı ve kaliteli öğrenim ile mümkün olacağını söylenebilir.

Artık günümüz işletmeciliğinde; ticaret, ödemeler, proje geliştirme süreçleri, ihaleler, sözleşmeler, muhasebe kayıtlarının tutulması ve konsolidasyonu, vergi ve benzeri yükümlülüklerin ödenmesi, takibi ile denetimi gibi pek çok ekonomik işlem interaktif ortamlarda yürütülebilmektedir. Dolayısıyla da böyle bir ortamda e- muhasebeden de bahsedilebilir.

Ekonomik yapı bu şekilde değişirken, zaten uygulamalı bir bilim olan ve kaliteli eleman ihtiyacının özellikle çalışmaları devam eden Basel 2 gibi yasal değişimlerle giderek daha da büyük önem kazandığı muhasebede de öğrencilere iş yaşamında çalışmalarına devam ederken eğitim alabilmelerinin sağlanması, günümüz koşullarında gereksinim olmaktan çıkmış bir zorunluluk haline gelmiştir.

Lisans eğitimi için erken sayılabilecek bir uygulama önerisi olan “Muhasebe’de E-Öğrenme Modeli”ne, Türkiye’de Anadolu Üniversitesi’nin çeşitli fakültelerinde başlanılmış olması cesaret vericidir.

Diğer yandan lisansüstü eğitimde e-öğrenme daha da büyük bir zorunluluk olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Akademisyen olmak istemeyip kendi iş alanlarında veya ilgi duydukları başka alanlarda uzmanlaşma sağlamak isteyen ve bilgi toplumu olma yönünde diğerlerine göre birkaç adım daha önde olan potansiyel öğrenciler, ne yazık ki zaman ve mekan gibi iki değer unsurundan kaynaklanan sebeplerle arzuladıkları eğitimden uzak kalmaktadırlar. Bu durum aynı zamanda daha başarılı olabilecekken eğitim alamayan öğrencilerin yerine belki de daha az başarılı olan öğrencilerin lisansüstü eğitimde kendine yer edinmesine neden olarak dolaylı da olsa kaynak israfına yol açmaktadır.

Bu nedenle bu çalışmanın temel konusunu; yüksek öğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitiminin bilgi çağı ve yeni ekonomi anlayışına uygun olarak, uzaktan eğitimin bir yöntemi olarak görülen e-öğrenme modeli ile yeniden yapılandırılabilceğinin önerilmesi oluşturmaktadır.

2. MUHASEBE EĞİTİMİNDE MEVCUT DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Eğitim, yeni kuşakların, toplum yaşamında yerlerini almak için hazırlanırken gereken bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliği olarak tanımlanmaktadır. Mesleki eğitim ise, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi

zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır(Özdemir,2003;44-45).

Yukarıda yapılan meslek eğitiminin genel tanımıyla, muhasebenin tanımı ve fonksiyonları birlikte ele alındığında muhasebe eğitimi, işletme kararlarına yararlı bilgilerin belirlenmesi, toplanması, ölçülmesi, işlenmesi, kaydedilmesi, doğruluğunun denetlenmesi, kolay anlaşılır raporlar şeklinde özetlenmesi, incelenmesi ve incelenmesinden çıkan sonuçların karar almada kullanılması konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi ve bu bilgilerin kullanılması için yeteneklerinin geliştirilmesi şeklinde tanımlanabilmektedir(Muşan ve Akman,2004;19).

Muhasebe eğitiminin amacını da ortaya koyan bu tanımlamaya göre, etkin bir muhasebe eğitimi için teori-uygulama uyumu oldukça önemlidir. Çünkü muhasebenin işletmenin dili olarak nitelendirilmesinin temelini hem teori hem uygulama yönüyle işletme kararlarında etkin rol oynaması oluşturmaktadır. Bu nedenle muhasebe eğitimi alan bir öğrencinin söz konusu eğitimin öğretim aşamasında aldığı temel bilgileri mutlaka dış dünya ile ilişkilendirmesi gerekmektedir(Zaif ve Karapınar,2002;113). Ayrıca istenen kalitede bir muhasebe eğitimi alan öğrencinin optimal bir teori-uygulama bilgisi yanında toplumsal ve kültürel değerlere sahip, yasalara saygılı, mesleki etik kurallarını bilen ve uygulayan bir kişiliğe sahip olması da gerekir(Kaya ve Daştan,2004; 202).

Bu doğrultuda Kalmış ve Yılmaz'a(2004;39) göre muhasebe eğitiminin yalnızca teori-uygulama uyumu içinde yürütülmekle kalmayıp, muhasebecinin içinde çalıştığı çevresel koşulları görebilme, sorunları belirleme ve bunlara çözüm bulabilme becerilerinin kazandırılması konusunda da çalışmalar yapması gerekmektedir. Bununla birlikte muhasebe eğitimi, muhasebenin ilişkili olduğu diğer alanlardaki (işletme, yönetim, üretim, pazarlama, ekonomi, finans, vergi, hukuk, teknoloji, matematik, istatistik vb.) eğitimle de desteklenmelidir. Dolayısıyla muhasebe eğitimi, muhasebeciye gerekli becerileri kazandıracak yeterliliklerin sağlanması, bunların hayata geçirilmesi ve sürdürülmesi açısından önemli bir rol oynamaktadır.

İşletmedeki ticari olayları kendine özgü bir biçimde yansıttığı için işletmenin dili olarak nitelendirilen muhasebe, ürettiği bilgilerle işletmelerde finansal kararlara temel oluşturacağından muhasebe meslek mensubu ol-

mak isteyenlerin finansal kararlar dilini yani muhasebeyi çok iyi öğrenmelerini gerektirmektedir. Bu anlamıyla muhasebe eğitimi, bu dilin kavramlarını öğretmeyi, bilgileri bu dille ifade etmeyi ve üretilen bilgileri kullanma yeteneğini geliştirmeyi hedef almaktadır (Sevilengül, 1998;11).

Klasik muhasebe eğitiminde temel amaç, muhasebe mesleğini icra edecek düzeyde gerekli olan tüm bilgileri ayrıntısıyla anlatmak, muhasebe hesaplarının işleyişini ve kayıtlarını tek tek öğretmek şeklindeydi. Oysa günümüz gelişen koşullarında muhasebe eğitiminin amaçları da genişlemiş, öğrencilere vizyon veren, kantitatif tekniklerin yanında kalitatif teknikleri de kapsayan, insan davranışlarını da irdeleyen ve anlamaya çalışan, bununla birlikte muhasebe firmalarıyla yakından ilişki kurulup bu firmalarla ortak bilgi üretecek veya bu firmaların bilgi üretimindeki aktifliği en üst düzeye çıkartmak daha önemli hale gelmiştir (Özdemir,2003;50). Bu nedenle muhasebe eğitiminde muhasebenin kuramsal çatısı kurulmaya çalışılırken muhasebeden beklenen amaçların gerçekleşmesi için işletmelerin dış çevresi de dikkate alınmalıdır.

Diğer bir ifadeyle günümüzde muhasebe eğitimi, öğrencilerin kritik düşünme kabiliyetlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Dursun'a (2006;18) göre günümüzde çağdaş muhasebe eğitiminde amaç, öğrencilerin sahip olduğu muhasebe bilgileriyle üretim, pazarlama ve yönetim gibi diğer bilim dallarıyla ilgili bilgileri bütünleştirerek işletmenin stratejik amaçlarına yönelik karar alma yeteneklerinin geliştirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda hedeflenen stratejik(kritik) düşünme yeteneğinin kazandırılması ise; bir durum, bir olay, bir sorunla karşılaşılması durumunda öğrencilerin, bu konularda bir sonuca ulaşması için mevcut tüm bilgileri toplayarak bütünleştirmesini ve kendisini haklı çıkaracak en uygun sonuca ulaşmasını sağlamak için gereklidir. Bu açıklamalar doğrultusunda kuşkusuz muhasebe eğitiminin en genel amacı; öğrencinin işletme kararlarına yararlı bilgilerin saptanması, toplanması, işlenmesi, doğruluğunun denetlenmesi, raporlar içinde özetlenmesi ve bu raporlarının incelenmesinden çıkarılan sonuçların karar almada kullanılması konusunda bilgilendirilmesi ve bu bilgilerin uygulanması konusunda öğrenci yeteneğinin geliştirilmesidir (Zaif ve Karapınar,2002;113).

Günümüzdeki gelişmeler ve bu gelişmelerin gereksinimlerini karşılayacak muhasebecilerin yetiştirilmesinin temeli eğitimidir (Kalmış ve Yıl-

maz,2004;39). Türkiye’de muhasebe eğitim sistemi, 3568 Sayılı Meslek Yasası’nın 1990’da yürürlüğe girmesiyle birlikte biraz da olsa dünya standartları düzeyine yaklaşmıştır(Civan ve Yıldız,2004;8). Tabi ki bu meslek yasası günümüzün çağdaş muhasebe eğitimi için yetersiz kalmıştır. Bununla birlikte muhasebe uzmanlık bilgisini etkileyen unsurları ortaya konulması ve bir bütün içinde ele alınması da gerekmektedir. Yine bu unsurların kalitesinin artırılması için yapılması gereken çalışmalar belirlenmeli ve bu gelişmeler temelinde eğitimin temelleri de şekillendirilmeye çalışılmalıdır(Kalmış ve Yılmaz,2004;39).

Ülkemizde muhasebe eğitimi sadece eğitim kurumları tarafından değil, çeşitli meslek kuruluşları tarafından da verilmektedir. Eğitim kurumları tarafından verilen muhasebe eğitimi de hem orta öğretim kurumları hem de üniversiteler tarafından verilmektedir. Bu anlamda Türkiye’de verilen muhasebe eğitimini iki kategoride incelemek mümkündür. Bunlardan ilki eğitim ve öğretim kurumlarınca verilen örgün muhasebe eğitimidir, ikincisi ise; daha çok meslek örgütlerince verilen yaygın muhasebe eğitimidir. Ancak bu çalışmanın odak noktasını; yalnızca yüksek öğretim kurumlarınca verilen muhasebe eğitimi oluşturmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, Türkiye’de verilen muhasebe eğitimi klasik bir yapı arz etmektedir. Yani, günümüz koşullarındaki gereksinimlere tam anlamıyla yanıt verememektedir. Bunun temel nedeni ise; muhasebe eğitiminde bilgiyi arz eden ile talep edenin aynı mekan ve zamanda bir arada olma zorunluluğudur. Dolayısıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin ortaya çıkarttığı yeni oluşumlar ve yarattığı olanaklar karşısında; muhasebe eğitim ve uygulamalarında, bu mesleği uygulamalı ve akademik düzeyde yapanlarda “stratejik bir değişim” kaçınılmaz bir hale gelmiştir(Sürmeli,2007;28-30). Bu da öğrencileri, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı en önemli imkanlardan biri olan mekan ve zaman bağımsızlığından yoksun bırakmaktadır. Bu durumda uzaktan eğitim alternatif çözümler sunan bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. UZAKTAN EĞİTİM

Bilgi ve iletişim teknolojileri, öğrencilerin güncel talepleri doğrultusunda bilgi ve deneyimlerinin sürekli yenilenmesini ve talepleri karşılamaya yönelik, farklı hedef kitlelerini kapsayan uzaktan öğretim faaliyetlerinin hazırlanmasını gerektirmektedir. Öğrencilerin, doğrudan kontrolünün yapıla-

madığı ve ortak bir öğretim yerinin olmadığı belli bir öğretim biçimi olarak tanımlanabilen uzaktan öğretim, geleneksel öğretim biçimleri ile karşılaştırıldığında günümüzde gereksinim duyulan bireysel öğrenme koşullarını içeren eğitim şeklidir(Kartal,2001;11).

En genel ifadeyle uzaktan eğitim, uzakta bulunan eğitim gören ile doğrudan iletişim kurularak gerçekleştirilen eğitimidir(Özen ve Karaman,2001;83). Uzaktan eğitim, geleneksel eğitim uygulamalarının öğretim yaşı, zamanı, yeri, yöntemi, amaçları ve benzeri sınırlılıklarına bağımlı kalmaksızın özel hazırlanmış yazılı gereçler, kitle iletişim programları ve kısa süreli yüz yüze öğretimin bir sistem bütünlüğü içerisinde kullanılması ile yürütülen eğitim faaliyetleridir(Büyükkaragöz ve Çivi,1997;s.112). Bu anlamıyla da uzaktan eğitim programı eğitim alanında kendine yer edinen bir yöntem olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Uzaktan eğitim çalışmaları 200 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. 1728 yılında Boston Gazetesi'nde mektup ile stenografi dersleri verildiğine ilişkin reklamlar bulunmuştur. Bununla birlikte ABD'de Boston'da "Evde Gelişmeyi Teşvik Derneği"nin kurulması ve 1883 yılında "Correspondence University"nin kurulması mektupla öğretimin önemli aşamalarından birisi olmuştur. Yine 1890'lı yıllarda Avustralya'daki Queensland Üniversitesi kampus dışına açık bir eğitim programı yürütmüştür. Benzer bir programı da 1920 'lerde Columbia Üniversitesi gerçekleştirmiştir. 1930'lara gelindiğinde radyo artık pek çok okul tarafından bir uzaktan eğitim aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1950'lerde ise Amerika'da özellikle askeri amaçlı olarak kullanılan uzaktan eğitim için kağıt tabanlı iletişim ortamı kullanılmıştır(<http://www.dtic.mil/stinet/special/dlresorc.htm>.- Distance Learning Resource Handbook), (<http://www.distancelearning.hobsons.com>).

Türkiye'de ise 1927-1960 yılları arasında uzaktan öğretim alanında tartışma ve öneriler oluşturma evresini oluşturmaktadır. Bu yıllarda okuma yazmanın haberleşme yolu ile yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. 1933-34 yıllarında mektupla öğretim kurslarının düzenlenmesi düşüncesi; 1950 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü çalışmaları; 1960 yılında orta dereceli meslek okulu mezunlarına üniversite olanağı sağlamak amacıyla mektupla öğretim yönteminin bu yıl-

larda dikkat çeken uygulamalarıdır. 1961 yılında MEB tarafından Mektupla Öğretim Merkezi kurularak öğretime başlamış, bu çalışmalar 1966 yılında Genel Müdürlük düzeyinde örgütlenerek sistem örgün ve yaygın eğitim alanında yaygınlaştırılmıştır.

1974 yılında Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi kurulmuştur. Bu girişim yerini daha sonra Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu'na bırakmıştır. Ancak, bu girişim de başarılı olamamıştır. 1983 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasası ile Anadolu Üniversitesi bünyesinde bir Açık Öğretim Fakültesi açılmıştır. Bu fakülte, uzaktan eğitim konusunda öğretim, araştırma, yayın hizmetleri vermektedir. 1980 ve 1990'lı yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet veren Okul Radyosu ve TV Okulu örgün eğitimi desteklerken, isteyen herkese yaygın eğitim olanağı sağlamıştır. Günümüzde Türkiye'de uzaktan eğitim veren kurumlar ise; Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (ANKUZEM), Bilgi Üniversitesi STK'lar İçin Uzaktan Eğitim Ağırıklı Sertifika Programı, Beykent Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi'dir (<http://egitek.meb.gov.tr/KapakLink/UzaktanEgitim/UzaktanEgitim.html>). Bugün itibariyle genel bir değerlendirme yapıldığında ise; Anadolu Üniversitesi ile başlayan uzaktan eğitim bugün birçok üniversitede özellikle yüksek lisans ve lisans düzeyinde, özellikle de İşletme Anabilim Dalı'nda verilmektedir. Yine yurtdışı uygulamalar incelendiğinde bugün özellikle ABD ve İngiltere'de birçok köklü üniversitenin uzaktan eğitim ya da e-eğitim (e-education) verdikleri görülmektedir.

Yukarıda detaylı olarak tarihsel süreci anlatılan teknolojik gelişmeler ve modern eğilimler, ulusal sınırları ortadan kaldırarak sanal bir dönemi başlatmıştır. Bu durum teknolojinin ve bireylerin hızlı gelişimine yönelik olarak eğitim sisteminin de değişmesi gerektiğinin bir göstergesidir. Çünkü bireyler, bilgi toplumunda, bilgiye olan açlıklarını her geçen gün daha çok hissetmekte ve daha üretken, daha verimli ve daha mutlu olmanın yollarını aramaktadırlar. Dolayısıyla bu durumun bir sonucu olarak gelecekte "uzaktan eğitim" veren kuruluşların daha etkin olacaklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda, durumun ülkemiz açısından da değerlendirilmesi yapıldığında özellikle internet ile uzaktan eğitim çalışmalarının başlatılıp, bunların ülkedeki tüm yüksek öğretim kurumlarında yaygınlaştırılma-

sı konusu son derece önem taşımaktadır. Böyle bir ortamın oluşturulmaması durumunda Türkiye gibi eğitime ayrılan kaynakların, nüfus artış hızının çok altında kaldığı ülkelerde gelişen teknolojilerin de gerisinde kalmak ülkenin geleceği için çok önemli riskler içerebilecektir(<http://www.ab.org.tr/ab2000/dokumanlar/ozdil.rtf>).

Uzaktan eğitim 1900'lü yılların ilk yarısında radyo, teyp gibi araçlarla desteklenmiş, televizyon ve sonrasında video ve bilgisayar iletişim sistemleri teknolojilerindeki çok hızlı gelişmeler paralelinde uygulamanın boyutları oldukça çeşitlenerek günümüze ulaşmıştır.

Teknolojik gelişmeler sayesinde günümüzde artık disketler, video kasetler, CD-ROMlar, uydu yayınları, video konferanslar ve Internet, uzaktan eğitim çalışmalarında önemli bir yer edinmiştir. Bu bağlamda, günümüz koşullarında aşağıda da belirtileceği üzere birçok avantajı bulunan web tabanlı interaktif uzaktan eğitimin yüksek öğretim kurumlarında yaygınlaşması bir gereklilik olduğu söylenebilir.

4. WEB TABANLI İNTERAKTİF E-ÖĞRENME

Temelinde internete dayalı (web tabanlı) uzaktan eğitim yöntemlerinden biri olarak kabul edilebilecek e-öğrenme, "uzaktan eğitimde her türlü internet imkanlarının kullanılmasıyla verilen eğitim" olarak tanımlanabilir.

Bu tanıma göre E-öğrenme terimi, web tabanlı öğrenme, bilgisayar tabanlı öğrenme, gerçek sınıflar ve dijital işbirliği gibi birçok uygulama ve yöntemleri kapsamaktadır([http://www.learningcircuits.org.](http://www.learningcircuits.org.;));).

İnternet, İtranet veya bilgisayar ağı bulunan platform üzerinde sunulan, web tabanlı bir eğitim sistemidir. E-öğrenme, eğitim gören ile eğitimcinin farklı ortamlarda bulunmalarına rağmen, eş zamanlı (senkron) veya ayrı zamanlı (asenkron) çoklu ortam teknolojisi yardımıyla iletişim kurdukları, öğrenme hızına göre öğrenmenin gerçekleştirildiği öğretim sürecidir. (Çakırer,2003;3).

Yukarıdaki bölümlerde detaylı olarak açıklanan klasik öğretim ile e-öğrenmenin arasındaki farklılıklar aşağıdaki tablo üzerinde özetlenebilmektedir (Cebeci,2004):

Tablo-1: Klasik Öğretim ve E-Öğrenme Arasındaki Temel Farklılıklar

Faktör	Klasik Öğretim	E-Öğrenme
Zaman	Bağımlı, süreli	Bağımsız, yaşam boyu
Mekan	Bağımlı, kısıtlı	Bağımsız, teorik sınırsız
Transfer	Teknolojiye bağımlı değil	Teknolojiye bağımlı
Hız	Yavaş	Hızlı
Öğrenim ortamı	Kontrol altında, kurallı, yüz-yüze, süre sınırlı	Kontrolsüz, kurlsız, öğrenci öğreticiden uzakta, süre sınırsız
Yetenek-kalite	Öğretmenin öğretim yeteneği, bilgi ve beceri düzeyine; öğrencinin öğrenme hızına bağımlı	Öğretim ve öğrenim yeteneğine bağımlı değil, en değerli materyal herkese sağlanabilir
Esneklik	Esnek değil, yeniden yapılandırılmaz.	Esnek, kişiye, zamana, amaca bağlı olarak yeniden yapılandırılabilir.
Etkinlik	Durum ve koşula bağlı	Durum ve koşula bağlı
Ölçeklendirme	Çoğunlukla hayır	Evet, 1-1000 arasında fark yok
Yararlanma	Kısıtlı, belirli sayıda öğrenci	Teorik olarak sonsuz, yaygın
Yatırım	Pahalı (binalar, maaşlar, yönetim)	Göreceli ucuz (çalışma yapmalı)
İşletim	Pahalı/Ucuz	Ucuz (30 öğrenci/ögrt. elemanı)

Tablo 1'den de açıkça görülebileceği gibi; e-öğrenme ve klasik öğretim arasındaki temel farklılıklar gerçekte e-öğrenmenin sağlamış olduğu faydaları oluşturmaktadır. Bu faydalı yönlerin tabi ki bir takım olumsuz yönleri de

bulunmaktadır. Bu doğrultuda e-öğrenmenin sağlamış olduğu faydalı yönleri ve olumsuz yönleri aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür:

- Uzaktan eğitim imkanı tanınması(<http://www.webokul.com>),
- Eğitim maliyetlerinden tasarruf sağlaması(Cook ve Heacock,2003;25),
- E-öğrenme modeli ile sunulan eğitim herkese, her zaman ve her yerde eğitim imkanı sağlanması (Elsenheimer,2003;4),
- Eğitim görenlere bilgiye kolay erişim imkanı tanınması,
- Aynı anda çok sayıda kişiye eğitim imkanı sunması(Gill,2003;20),
- Web tabanında yer alan konular, öğrencilere tekrar etme fırsatı tanımakta; dolayısıyla da öğrencilerin konuları pekiştirmesini sağlayarak etkili öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi (<http://www.cvtr.net>),
- E-öğrenmenin, elektronik programlama, takip etme, kayıt tutma, zamanında ulaşım, güncelleme ve içerik değiştirme kolaylığı sunması ve eğitim görenlerin daha kolay takip edilebilmelerine olanak tanınması (Cook and Heacock,2003;25),
- Eğitim verenler açısından da tutarlı ve düzenli bir şekilde aynı eğitimin herkese ulaştığından emin olabilme olanağı tanınması (Gill,2003;21),
- Yine eğitim verenler açısından, elektronik ortamda değerlendirme ve sınav yapma olanağının daha kolay gerçekleştirilmesi ve öğrencilerin performanslarının daha kolay ölçülebilmesi ya da görülebilmesine olanak tanınması(<http://www.webokul.com>),
- Eğitim görenlerin katıldıkları eğitimler ve performansları veri tabanında toplanabildiği için, istenilen nitelikteki kişilerin işverenler tarafından izlenebilmesi veya görülebilmesi olanağı tanınmasıdır.

Gerçekte e-öğrenme sisteminin sağladığı en büyük fayda; kişilerin kendi programları dahilinde istedikleri zaman başlayıp, istedikleri zaman ara vererek veya bırakarak internet üzerinden derslerini takip edebilmeleridir. Ancak e-öğrenmenin yukarıda sıralanan yararları yanında birtakım olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Bunların en önemlisi ise eğitim görenin, e-öğrenmenin sağlamış olduğu en büyük faydayı ya da rahatlığı olumsuz

bir psikoloji ile benimsemesi sonucunda, sistemden istenen sonuç alınamamasına dolayısıyla da, üniversiteler ve toplum adına bir tür kaynak israfına yol açabilmektedir. Bu nedenle e-öğrenmenin yararlı yönlerinin yanında, bu öğretim sisteminin beraberinde getirdiği olumsuz yönlerin de açıklanmasında fayda bulunmaktadır. E-öğrenme sisteminde, sistemin işleyişinde olumsuzluk yaratabilecek noktalar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- E-öğrenme modelinin eğitim kurumlarına uygulanmasının oldukça masraflı olması,
- E-öğrenme modelinin içeriğinin hazırlanması, internet sayfasının hazırlanması, eğitim alt yapısı oluşturulurken yazılım ve donanım için gerekli uzmanların sağlanması konusunda güçlükler yaşanması,
- Müfredatların bilgi çağının gereksinimlerine uygun olarak düzenlenmesinin ve yeni gelişmelere bağlı olarak değişebilecek şekilde esneklik kazandırılmasında güçlükler yaşanması,
- Hem eğitimciler hem de öğrencilerin bu öğretim sistemine uyum sağlamlarında güçlükler yaşanmasıdır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, e-öğrenme ile dersler internet üzerinden canlı yayınlanırsa bile birer kaydı her zaman izlenebilmek üzere web sayfasında bulunmalıdır. Böylelikle işinden dolayı canlı izleme fırsatı olmayan veya ilgili dersin ilgili ünitesini tekrar etmek isteyen öğrenciler açısından önemli bir mahrumiyet ortadan kalkacaktır. Ancak dersi canlı izleme fırsatı bulan veya bu fırsatı yaratmak için elinden geleni yapan öğrenci için de her an öğretim üyesi veya sınıf arkadaşlarına soru sorabilme ve tartışmalara katılabilme imkanı söz konusu olacaktır. Yine öğrencilerde meydana gelebilecek olumsuz psikolojiye meydan vermemek açısından öğrenciye veya öğrenci gruplarına proje ve ödevler ancak internet üzerinden teslimi belirli bir zamana kadar mümkün olacak şekilde verilmelidir.

İnternet üzerinden yapılan eğitimlerin başarısını desteklemek amacıyla, eğitim süresince belirli periyotlarda anketler düzenlenerek uygulanan eğitim sistemi, öğrencilerin profilleri, beklentiler vb. birçok araştırma yapılmalıdır. Böylelikle sistemin getirdiği olumsuz yönlere yapılabilecek olan düzenlemeler hem eğitim verenlerin beklentileri yönünde hem de eğitim görenlerin beklentileri sayesinde şekillenebilecektir.

Bunlara ek olarak değinilmesi gereken bir konu daha vardır ki; o da e-öğrenme için gerekli olan bilgisayar ya da ağ sistemini oluşturmanın başlangıçta çok maliyetli olmasıdır. Başlangıçta maliyetleri yüksek olan ancak eğitim görenlerin sayısı düşünüldüğünde maliyetleri azabilecek olan e-öğrenme modeli; kullanım alanının genişliği ve verdiği hizmetin kapsamı açısından önümüzdeki dönemlerde özellikle yüksek öğretim kurumlarında e-öğrenme sistemi bir zorunluluk olabilecek niteliktedir.

5. LİSANS ve LİSANSÜSTÜ MUHASEBE EĞİTİMİNDE E-ÖĞRENME

Yüksek öğretim kurumlarında verilen muhasebe eğitimini, bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere uygun araçlar kullanarak gerçekleştirmek veya muhasebe eğitiminin içeriğini uluslar arası muhasebe ve denetim standartlarındaki gelişmeleri yani uluslar arası mevzuatı kapsayacak niteliğe dönüştürmek verilen muhasebe eğitiminin bilgi çağına uygun hale getirilmesinde yeterli değildir. Yaşanan çağın gereksinimlerine muhasebe eğitimini tam anlamıyla uyarlayabilmek için; zaman ve mekan sınırsızlığı sağlayan bir modelin yani e-öğrenmenin kullanılması gerektiği söylenebilir.

Özellikle lisansüstü muhasebe eğitimi açısından değerlendirildiğinde; e-öğrenme yardımıyla çalışıp da öğrenim görmek isteyenlere ihtiyaç duydukları anda ve istedikleri yerde eğitim görme fırsatı tanınabilecektir. Özellikle son yıllarda hem ülkemizde hem de dünyada uyumlaştırılmaya çalışılan muhasebe standartlarına ilişkin gelişmeleri web yoluyla daha kolay ulaşılabilmek ve bu bilgiyi geniş kitlelere daha az maliyetli gönderebilmek avantajı sağlayabilmektedir.

Yine özellikle lisan üstü muhasebe eğitiminde özellikle öğrenim görenlere ilişkin değerlendirmelerin daha şeffaf olmasına en azından öğretim elemanının ölçme ve değerlendirme kriterlerinin her öğrenim gören açısından kolaylıkla ulaşılabilmesine imkan sağlayabilecektir. Bununla birlikte özellikle başka bir işte çalışıp da yüksek öğrenimine devam eden öğrencilerin, seyahat masrafları ve işbaşı zaman kayıpları da önlenebilecektir. Sürmeli'nin (2007) de bahsettiği gibi, internet ve web teknolojilerindeki gelişmeler, geleneksel eğitimden çok farklı yaklaşım ve politikaları içeren e-öğrenme uygulamalarını gündeme getirmiş ve "Öğrenen-merkezli" bireysel eğitim ola-

nağını yaratmıştır. Bu anlamıyla günümüzün temel eğitim ve iletişim araçlarından biri olan e-öğrenme ortamları, muhasebe eğitiminin her alanında kullanıcılara ve öğrenenlere pek çok yeni olanaklar sunabilmekte ve özellikle bilgisayar kullanıcıları arasında e-Muhasebe tabanlı iletişimin yaygınlaşmasının, bilgisayar ortamı etkileşim ve eğitimde de kendi dil, kural ve davranışlarını içeren bir dizi kültürel değişiklikleri beraberinde getirmektedir.

Bu açıklamalar doğrultusunda, ülkemizde verilen lisan düzeyindeki muhasebe eğitiminin e-öğrenme modeline uygun olarak yapılması zor gözükse de en azından lisansüstü eğitimin bu formata dönüştürülmesinin daha gerçekleşebilir olduğu söylenebilir. Böylelikle muhasebe eğitiminde istenilen kaliteye ulaşma konusunda önemli bir adım atılmış olacaktır.

6. SONUÇ

Web tabanlı interaktif e-öğrenme modeli sayesinde, öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci arasında bütüncül bir etkileşim sağlanabilecektir. Bu sayede, çevrimiçi ses ve görüntü iletişimine, çevrimiçi sınava, örgün üniversite programlarında bulunması gereken sosyal aktivitelere ve en önemlisi on-line kütüphane hizmetlerine imkân sağlayacak bir yapı da oluşabilecektir. Eğer bu programın tamamıyla bütüncül bir etkileşimi sağlanamazsa da, klasik eğitime yardımcı bir destek programı şeklinde ortaya çıkabilecektir. Başlangıç aşamasında bu modelin uygulanmasından yukarıda sayılan faydaların tamamı sağlanamayabilir. Ancak bu öğrenme modelinin yaygınlaşması ya da kurumsallaşması sağlanarak zaman içinde başarısını arttırabilecektir.

Özellikle muhasebe eğitimi açısından öğreten merkezli muhasebe eğitiminden yani klasik fonksiyonundan çıkıp çağın şartlarına uygun modernize olmuş öğrenen merkezli muhasebe eğitimine geçilmesine olanak tanıyan e-öğrenme modeli sayesinde, verilen muhasebe eğitiminin kalitesinde büyük oranda artış sağlanabilecektir. Ancak günümüz yüksek öğrenim kurumları düşünüldüğünde özellikle maliyetler açısından bu durum uygulanması imkansız gibi gözükmektedir. Bu durum da ilk aşamada yapılması daha olağan gözükse, kelime anlamı olarak karma- eğitim anlamına gelen B-öğrenme (Blended E-Öğrenme)Modeli'dir. Böylelikle eğitim görenler,

hem sınıflarda yani ortak mekanlarda buluşabilecek hem de internet üzerinden web tabanlı eğitimlere katılabilecektir. Bu doğrultuda e-öğrenme modelinin yüksek öğretim kurumlarında yaygınlaşmasında B-öğrenme modeli bir başlangıç olabilecektir.

Böylelikle önce karma eğitimle yüksek öğretim kurumları, web tabanlı interaktif öğrenmeye kısmen de olsa geçilebilecek daha sonra da e-öğrenme modeli yardımıyla kurumsallaşmış bir eğitim sistemi oluşturulabilecektir. Bunların sağlanmasıyla da yeni bilgi çağının gereklerine uygun koşullarda yetişmiş profesyonel meslek mensupları yetiştirilebilecektir.

KAYNAKÇA

BÜYÜKKARAGÖZ, S. S. ve ÇİVİ, C., 1997. **Genel Öğretim Metodları**, Öz Eğitim Basım, 7. Baskı, İstanbul, s.112.

CEBECİ, Z. 2004. **Türkiye’de E-Öğrenim Sorular, Sorunlar ve Bazı Öneriler**. Akademik Bilişim Konferansı 11-13 Şubat 2004. KTÜ, Trabzon.

CIVAN, M. Ve YILDIZ, F., 2004. “Globalleşme Sürecinden Muhasebe Meslek Eğitiminin Etkilenmesi”, VI. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu, Globalleşmenin Muhasebe Mesleği Üzerine Etkileri ve Toplum Çıkarlarının Korunması, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları, Yayın No:49, İstanbul,s.8.

COOK, J. R. and HEACOCK, W. B. 2003. “E- Learning: Managing for Results”, Educational Technology, Volume:43, Number:1, January- February, p.25.

ÇAKIRER, M. A., “Bilgi Toplumunda Öğrenim (E-Learning) ve Türkiye Uygulamasının Avantajları”, <http://www.inet-tr.org.tr/inetconf8/sunum/65.ppt> (11.11.2007).

DURSUN, A. 2006. **Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı, Birinci Baskı**, Seçkin Kitabevi, Muhasebe ve Finans Dizisi:14, Ankara, Şubat, s.18.

ELSENHIMER, J. 2003. “Terms of Engagement: Keeping Learners Online”, E-Learning, February, p.4.

GILL, S. J. 2003. “Myths and Reality of E-Learning”, Educational Technology, Volume:43, Number:1, p.20-21.

KALMIŞ, H. ve YILMAZ, B. 2004. “Lisans Seviyesindeki Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu ve Geliştirilmesi İçin Yapılması Gereken Geliştirmeler”, 23. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Üniversitelerimizin Lisans ve Lisansüstü Programlarında Muhasebe Eğitiminin Kalitesini Arttırma Yollarının Araştırılması, Antalya, 19-23 Mayıs, s.39.

KARTAL, B. 2001. **Açıköğretim Öğrencilerinin Yabancı Dil Derslerinde Teknoloji Kullanımına İlişkin Görüşleri**, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1284, Eskişehir, s.11.

KAYA, U. ve DAŞTAN, A. 2004 “Türkiye’de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Öğrenci- Öğretici ve Uygulayıcılar Açısından Değerlendirilmesi”, 23. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Üniversitelerimizin Lisans ve Lisansüstü Programlarında Muhasebe Eğitiminin Kalitesini Arttırma Yollarının Araştırılması, Antalya, 19-23 Mayıs, s.202.

MUĞAN, C. Ş. ve AKMAN, N. H. 2004. “Muhasebe Eğitiminde Öğretim ve Öğrenim Yöntemleri İle Ders Başarısı Arasındaki İlişki: Pilot Çalışma”, 23. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Üniversitelerimizin Lisans ve Lisansüstü Programlarında Muhasebe Eğitiminin Kalitesini Arttırma Yollarının Araştırılması, Antalya, 19-23 Mayıs, s.19.

ÖZDEMİR, E. (2003): “Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Güçlükler ve Muhasebecilik Mesleğinin Sorunları”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya., s. 44-50.

ÖZEN, Ü. ve KARAMAN, S. 2001. “Web Tabanlı Uzaktan Eğitimde Sistem Tarsımı”, Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, Kasım, s.83.

SEVİLENGÜL, O. 1998. **Tekdüzen Muhasebe Sistemi İle Uyumlun Genel Muhasebe**, Vergi Kanunlarındaki Değişiklikler Yansıtılmış 7. Baskı, Gazi Kitabevi, , Ankara, s.11.

SÜRMEİ, F. 2007. “Muhasebe Eğitiminde e-Değişimi Yakalamak”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak, s.28-30.

ZAİF, F. ve KARAPINAR, A. 2002. “Muhasebe Eğitiminde Değişim İhtiyacı”, Gazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:4, Sayı:3, s.113.

<http://www.ab.org.tr/ab2000/dokumanlar/ozdil.rtf> (Erişim Tarihi: 12.10.2007)

<http://www.cvtr.net> (Erişim Tarihi: 12.10.2007)

<http://www.distancelearning.hobsons.com> (Erişim Tarihi: 12.10.2007)

<http://www.dtic.mil/stinet/special/dlresorc.htm>- Distance Learning Resource Handbook (Erişim Tarihi: 12.10.2007)

<http://egitek.meb.gov.tr/KapakLink/UzaktanEgitim/UzaktanEgitim.html> (Erişim Tarihi:12.10.2007)

<http://www.learningcircuits.org> (Erişim Tarihi:12.10.2007)

<http://www.webokul.com>(Erişim Tarihi:12.10.2007)